

Gemeenschappelijk advies over het koninklijk besluit van 27 februari 2019 betreffende het beroep van orthoptist-optometrist, gewijzigd bij koninklijk besluit van 12 juni 2019*

I. Inleiding

De Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België (KAGB) en de Académie royale de médecine de Belgique (ARMB) ontvingen van Belgische oogartsen, voorzitters of lid van Belgische verenigingen, de vraag om een objectief advies over het koninklijk besluit (KB) van 27 februari 2019 betreffende het beroep van orthoptist-optometrist, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019. De motivatie van hun verzoek was gebaseerd op de vrees dat dit KB de correcte oogzorg in België in het gedrang bracht.

Met de bescherming van de rechten van de patiënt als hoofddoel hebben de voorzitters van beide Academiën besloten om in te gaan op de vraag van de oogartsen. Een bijkomend doel was de evaluatie van het nut, de voordelen en de nadelen van dit nieuwe KB. Zij hebben een voorzitter aangesteld uit hun leden-oogartsen om dit advies voor te bereiden met de specifieke vraag om een advies te formuleren op basis van objectieve gegevens.

De voorzitter, tevens de auteur van het ontwerpadvies, heeft ervaring met het onderwerp optiek en optometrie en de relatie van beide beroepen met de oogartsen sinds 1995 toen de optometristen via de

Avis commun concernant l'arrêté royal du 27 février 2019 relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste, modifié par l'arrêté royal du 12 juin 2019†

I. Introduction

Des ophtalmologistes belges, présidents ou membres d'associations belges, ont demandé à la Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België (KAGB) et à l'Académie royale de médecine de Belgique (ARMB) de formuler un avis objectif sur l'arrêté royal (AR) du 27 février 2019 relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste, modifié par AR du 12 juin 2019. Leur demande était motivée par la crainte que l'AR compromette la qualité des soins oculaires en Belgique.

En ayant comme objectif premier la protection des droits du patient, les présidents des deux académies ont décidé d'accéder à la demande des ophtalmologistes. Un autre objectif consistait à évaluer l'utilité, les avantages et les inconvénients de ce nouvel AR. Ils ont désigné un président parmi leurs membres ophtalmologistes afin de préparer cet avis, en lui demandant spécifiquement de formuler un avis sur la base de données objectives.

Le président, également auteur du projet d'avis, est une personne d'expérience en matière d'optique et d'optométrie, et de relation entre les deux professions et les ophtalmologistes depuis 1995, lorsque les

* Het advies werd voorbereid door een gemeenschappelijke commissie, samengesteld uit Ingeborg Stalmans, Marie-José Tassignon (commissievoorzitter, auteur van het advies), Kristiane Van Lierde, Thierry Vansweevelt en Brigitte Velkeniers voor de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België, en Pierre Coulie, Jean-Michel Foidart, Jacques Libert en Jean-Marie Rakic voor de Académie royale de Médecine de Belgique. Als externe experten werd de medewerking gevraagd van Jacques Boniver (Hoge Raad van Artsen-Specialisten en van Huisartsen), Monique Cordonnier (Hôpital Erasme, ULB), Hilde Deconinck (oogartsenpraktijk Deconinck), Greta Dereymaeker (Technische Commissie voor de paramedische beroepen), Marijke Dierickx (Odisee Hogeschool), Catherine Kaczmarek (Haute Ecole Libre de Bruxelles Ilya Prigogine), Christian Van Lierde (Centre d'Etudes Supérieures d'Optométrie Appliquée à Namur, CESOA) en Patrick Waterbley (Hoge Raad van Artsen-Specialisten en van Huisartsen). Tot slot werden de volgende vertegenwoordigers van de betrokken beroepsverenigingen gehoord: Alain Bauwens (Association Belge d'Orthoptie – Belgische Orthoptische Vereniging), Marnix Claeys (Syndicat Ophtalmologique – Oftalmologisch Syndicaat), Viviane De Vries (Algemene Professionele Opticiens- en Optometristenbond van België – Association Professionnelle des Opticiens et Optométristes de la Belgique) en Myrte Goriëns (Belgian Federation of Optometrists).

De Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België en de Académie royale de Médecine de Belgique keurden het advies goed op .....

† L'avis a été élaboré par une commission conjointe, composée de Ingeborg Stalmans, Marie-José Tassignon (présidente de la commission, auteur de l'avis), Kristiane Van Lierde, Thierry Vansweevelt et Brigitte Velkeniers pour la Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België, et de Pierre Coulie, Jean-Michel Foidart, Jacques Libert en Jean-Marie Rakic pour l'Académie royale de Médecine de Belgique, avec la collaboration extérieure de Jacques Boniver (Conseil Supérieur des Médecins Spécialistes et des Médecins Généralistes), Monique Cordonnier (Hôpital Erasme, ULB), Hilde Deconinck (cabinet ophtalmologique Deconinck), Greta Dereymaeker (Commission Technique des professions paramédicales), Marijke Dierickx (haute école Odisee), Catherine Kaczmarek (Haute Ecole Libre de Bruxelles Ilya Prigogine), Christian Van Lierde (Centre d'Etudes Supérieures d'Optométrie Appliquée à Namur, CESOA) et Patrick Waterbley (Conseil Supérieur des Médecins Spécialistes et des Médecins Généralistes). Enfin, les représentants des associations professionnelles concernées ont été entendues: Alain Bauwens (Association Belge d'Orthoptie – Belgische Orthoptische Vereniging), Marnix Claeys (Syndicat Ophtalmologique – Oftalmologisch Syndicaat), Viviane De Vries (Algemene Professionele Opticiens- en Optometristenbond van België – Association Professionnelle des Opticiens et Optométristes de la Belgique) et Myrte Goriëns (Belgian Federation of Optometrists).

La Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België et l'Académie royale de Médecine de Belgique ont approuvé l'avis le ....

optiekersvereniging hun beroep in België zijn komen uitoefenen in de handelszaak van de optiker. De vele gesprekken door de jaren heen tussen beide beroepsverenigingen zijn steeds afgebroken op basis van de weigering van de optometristen om het statuut als paramedicus te aanvaarden. De expliciete voorwaarde, gesteld door de oogartsen bij de toekenning van het paramedisch statuut aan de optometrist, betrof de scheiding van de commerciële belangen van de zorgkundige handelingen. Belangrijk om te vermelden is, dat de oogartsen de verkoop van contactlenzen werd afgenomen ten voordele van de optiekers-optometristen op basis van hetzelfde principe van scheiding van belangen. Enkel nog de contactlenzen aangepast op basis van een correctie van een corneale pathologie mogen aangepast worden door de optiker-optometrist na geneeskundig voorschrift.

Deze opmerking wordt hier geplaatst gezien dit de toestand is voor het verschijnen van het KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019.

II. Historiek van de regelgeving betreffende het beroep van orthoptist

Orthoptist is een erkend paramedisch beroep sinds 1997. Orthoptisten zijn, naast de verpleegkundigen, de enige paramedici in België die de oogartsen kunnen bijstaan bij het uitoefenen van hun beroep. Het pakket technische onderzoeken in het domein van de oogheelkunde is zeer sterk ontwikkeld de laatste jaren waardoor de vraag naar een paramedisch profiel om de oogarts bij te staan meer en meer evident werd. De laatste jaren werden zeer weinig orthoptisten opgeleid in België. Vooraleer men de opleiding tot orthoptist kon volgen, moest men beschikken over een diploma van ergotherapeut, logopedist, verpleegkundige of kinesitherapeut. Door een lage instroom van studenten werd de opleiding tot orthoptist “sociale promotie” recent stopgezet. Niettemin kwamen er nieuwe initiatieven onder de vorm van een volwaardige bachelor dagopleiding in Luik en nu recent in Brussel.

De Federale Raad voor de paramedische beroepen en de Technische Commissie voor de paramedische beroepen hebben adviezen ([NRPB 2015/02](#) (externe link) en [TCPB 2016/01](#) (externe link)) uitgebracht om de regelgeving van het beroep van orthoptist aan te passen zodat deze situatie kon aangepakt worden. De minimale kwalificatievereisten voor de uitoefening van het beroep van orthoptist zijn hier uitgebreid in beschreven, alsook de lijst van technische prestaties, die al of niet een omstandig geneeskundig voorschrift vereisen.

De federale minister, bevoegd voor de volksgezondheid, heeft in opvolging van deze

optométristes ont commencé, par le biais de l'association des opticiens, à exercer leur profession dans le commerce de l'opticien. Les nombreuses discussions qui ont eu lieu au fil des ans entre les deux associations professionnelles ont toujours été rompues en raison du refus des optométristes d'accepter un statut paramédical. La condition explicite posée par les ophtalmologistes à l'octroi du statut paramédical à l'optométriste concernait la séparation entre les intérêts commerciaux et les actes de soins. Il importe de mentionner qu'on a retiré aux ophtalmologistes la vente de lentilles au profit des opticiens-optométristes sur la base du même principe de séparation des intérêts. Seules les lentilles adaptées sur la base d'une correction de pathologie cornéenne peuvent encore être adaptées par l'opticien-optométriste sur prescription médicale.

Cette remarque est formulée ici car elle décrit la situation avant la parution de l'AR du 27 février 2019, modifié par l'AR du 12 juin 2019.

II. Historique de la réglementation relative à la profession d'orthoptiste

Orthoptiste est une profession paramédicale reconnue depuis 1997. Les orthoptistes sont, à l'exception des infirmiers, les seuls paramédicaux en Belgique à pouvoir assister les ophtalmologistes dans l'exercice de leur profession. L'ensemble d'examen techniques dans le domaine ophtalmologique s'est tellement développé ces dernières années que la demande d'un profil paramédical pour assister l'ophtalmologiste s'impose toujours plus comme une évidence. Ces dernières années, très peu d'orthoptistes ont été formés en Belgique. Avant de pouvoir suivre la formation d'orthoptiste, il fallait posséder un diplôme d'ergothérapeute, logopédiste, infirmier ou kinésithérapeute. Vu le faible afflux d'étudiants, la formation d'orthoptiste « promotion sociale » a récemment été abandonnée. De nouvelles initiatives ont toutefois vu le jour sous la forme d'un bachelier à part entière en cours du jour à Liège, et récemment à Bruxelles.

Le Conseil fédéral des professions paramédicales et la Commission technique des professions paramédicales ont rendu des avis ([NRPB 2015/02](#) (lien externe) et [TCPB 2016/01](#) (lien externe)) afin d'adapter la réglementation de la profession d'orthoptiste pour qu'il soit possible de trouver une issue à cette situation. Les exigences minimales de qualifications pour l'exercice de la profession d'orthoptiste sont décrites ici de manière détaillée, ainsi que la liste des prestations techniques qui requièrent ou non une prescription médicale circonstanciée.

Le ministre fédéral en charge de la santé publique a, à la suite de ces avis, révisé l'[arrêté royal du 24](#)

adviezen het [koninklijk besluit van 24 november 1997](#) (externe link) herzien. Dit resulteerde in het [koninklijk besluit van 7 juli 2017](#) (externe link) waarin de minimale kwalificatievereisten voor het beroep van orthoptist werden aangepast. Sindsdien kunnen de gemeenschappen, die bevoegd zijn voor onderwijs, een bacheloropleiding tot orthoptist organiseren. Daarnaast werden de bevoegdheden van de orthoptist duidelijker geformuleerd.

De minister vond echter dat de reglementering van de beroepen in de oogzorg nog steeds te strikt was en onvoldoende tegemoetkwam aan de noden op het terrein. Daarom werd aan de Federale Raad voor de paramedische beroepen, de Technische Commissie voor de paramedische beroepen en de Hoge Raad van artsen-specialisten en van huisartsen (HRASHA) gevraagd om een gezamenlijk advies te geven over de behoefte aan nieuwe gezondheidszorgberoepen in de optometrie en de optiek (advies [FRPB 2017/05](#) (externe link), advies [TCPB 2017/01](#) (externe link) en advies [HRGSHA 2017/10](#) (externe link)).

Uit deze adviezen is duidelijk gebleken dat er geen nood is om het beroep van opticien te erkennen als gezondheidszorgberoep. De verschillende adviesraden vinden dat er geen nood is aan een bijkomend gezondheidszorgberoep naast dat van orthoptist. Volgens de HRASHA is er echter wel behoefte aan een toegankelijker oogzorg met een rol voor het paramedisch beroep in de eerste lijn (zie [advies HRASHA](#) (externe link)).

Daarom heeft de minister beslist om **het beroep van orthoptist opnieuw aan te passen**. Het beroep krijgt een rol in de eerste lijn, met een grotere zelfstandigheid voor bepaalde handelingen waarvoor geen geneeskundig voorschrift meer noodzakelijk is. Bestaande bevoegdheden van de orthoptist worden dan weer afgeschaft. De beroepstitel wijzigt naar orthoptist-optometrist opdat een duidelijk onderscheid kan worden gemaakt tussen de zorgverlener enerzijds en de opticien anderzijds. De orthoptist ziet zijn bevoegdheden ingekrompen.

III. Welke opleiding moet worden gevolgd om het beroep van orthoptist-optometrist te mogen uitoefenen en hoe gebeurt de overgang van personen met beroepservaring?

De orthoptist-optometrist moet beschikken over een diploma van een opleiding hoger onderwijs van minimaal **180 ECTS studiepunten** waarvan het opleidingsprogramma voldoet aan de vereisten die opgesomd worden in artikel 3 van het [koninklijk besluit van 27 februari 2019](#) (externe link). Hierin wordt onder andere vermeld welke theoretische en

[novembre 1997](#) (lien externe) . Cela s'est traduit par l'[arrêté royal du 7 juillet 2017](#) (lien externe) adaptant les exigences minimales de qualifications pour la profession d'orthoptiste. Depuis lors, les communautés, compétentes en matière d'enseignement, organisent une formation de bachelier orthoptiste. En outre, les compétences de l'orthoptiste ont été formulées plus clairement.

Le ministre a cependant estimé que la réglementation des professions de soins oculaires restait trop stricte et ne répondait pas suffisamment aux besoins sur le terrain. C'est la raison pour laquelle il a été demandé au Conseil fédéral des professions paramédicales, à la Commission technique des professions médicales et au Conseil supérieur des médecines spécialistes et généralistes (CSMSMG) de donner un avis conjoint sur le besoin de nouvelles professions de soins de santé en optométrie et optique (avis [FRPB 2017/05](#) (lien externe), avis [TCPB 2017/01](#) (lien externe) et avis [HRGSHA 2017/10](#) (lien externe)).

Ces avis ont clairement révélé qu'il n'était pas nécessaire de reconnaître la profession d'opticien comme profession de soins de santé. Les différents conseils consultatifs estiment qu'il n'est pas nécessaire d'ajouter une profession de soins de santé à celle d'orthoptiste. Selon le CSMSMG, il est néanmoins nécessaire que les soins oculaires soient plus facilement accessibles, avec un rôle de première ligne pour la profession paramédicale (voir [l'avis du CSMSMG](#) (lien externe)).

Voilà pourquoi le ministre a pris la décision d'**adapter à nouveau la profession d'orthoptiste**. La profession se voit attribuer un rôle de première ligne, doté d'une plus grande indépendance pour certains actes pour lesquels une prescription médicale n'est plus nécessaire. Les compétences existantes de l'orthoptiste sont à nouveau supprimées. Le titre professionnel est modifié en orthoptiste-optométriste afin de faire clairement la distinction entre le prestataire de soins de santé d'une part et l'opticien d'autre part. Il en résulte une réduction des compétences de l'orthoptiste.

III. Quelle formation faut-il suivre pour pouvoir exercer la profession d'orthoptiste-optométriste et comment se passe la transition des personnes ayant une expérience professionnelle ?

L'orthoptiste-optométriste doit posséder un diplôme de l'enseignement supérieur de minimum **180 crédits ECTS** dont le programme de formation correspond aux exigences énumérées à l'article 3 de l'[arrêté royal du 27 février 2019](#) (lien externe). On y trouve notamment les subdivisions de formation théoriques et pratiques qui doivent être données pendant la

praktische opleidingsonderdelen er aan bod moeten komen tijdens de opleiding tot orthoptist-optometrist. Als de genoten opleiding niet voldoet aan de meest recente kwalificatievereisten zoals omschreven in het KB van 27 februari 2019, is het mogelijk beroep te doen op één van de **overgangsmaatregelen**. Als de genoten opleiding wel voldoet aan de minimale kwalificatievereisten komt de persoon in aanmerking voor een **erkenning** en een **visum** van orthoptist-optometrist. Na het ontvangen van deze erkenning en visum moeten de beroepskennis en -vaardigheden onderhouden en bijgewerkt worden via een **bijscholing** van ten minste 15 uren per jaar.

IV. Advies

1. Voordelen van het KB van 27 februari 2019 betreffende het beroep van orthoptist-optometrist

Na ongeveer 28 jaar discussie wordt het statuut van paramedicus aanvaard door de optometristen. Dit heeft als positief effect dat het beroep een wettelijk kader krijgt, beter gestroomlijnd wordt, een opleiding kan genieten die aangepast kan worden aan de evoluties binnen het beroep, een duidelijk herkenbaar beroep wordt. Dit heeft ook implicaties zoals het oprichten van een erkenningscommissie en, voor de nabije toekomst, controle houden over de beroepsbeoefenaars door middel van een tuchtcollege als garantie voor de vrijwaring van de ethiek van het beroep (nu nog niet van toepassing).

2. Nadelen van het KB van 27 februari 2019 betreffende het beroep van orthoptist-optometrist

Het KB van 27 februari 2019 introduceert een nieuw beroep, orthoptist-optometrist, dat wereldwijd volledig onbekend is. Dit hybride beroep krijgt nochtans dezelfde beschrijving, dezelfde wettelijke finaliteit voor beide disciplines die als dusdanig niet meer erkend worden als verschillend. Belangrijk is te herhalen dat dit nieuw beroep echt nergens als als dusdanig bestaat wereldwijd.

Commissieleden en geraadpleegde externen waren het erover eens dat beide beroepen een andere finaliteit hebben maar zeker raakvlakken vertonen. Het was echter beter geweest een “en” te hebben gebruikt in plaats van het koppelteken (orthoptist “en” optometrist).

Orthoptie bepaalt de pathologische oogafwijkingen in oculaire motiliteit en refractie en werkt daarom onder oftalmologisch voorschrift.

formation d'orthoptiste-optométriste. Si la formation suivie ne répond pas aux exigences de qualification les plus récentes telles que décrites à l'AR du 27 février 2019, il est possible de faire appel à l'une des **mesures transitoires**. Par contre, si la formation suivie répond aux exigences minimales de qualification, la personne entre en ligne de compte pour un **agrément** et un **visa** d'orthoptiste-optométriste. Après obtention de ces agrément et visa, les connaissances et aptitudes professionnelles doivent être entretenues et mises à jour par le biais d'une **formation continue** d'au moins 15 heures par an.

IV. Avis

1. Avantages de l'AR du 27 février 2019 relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste

Après environ 28 années de discussions, les optométristes acceptent le statut de paramédical. Cela a pour effet positif de donner un cadre juridique à la profession, de mieux la rationaliser, de la faire bénéficier d'une formation qui peut être adaptée aux évolutions au sein de la profession, et d'en faire une profession clairement identifiable. Cela a également des implications telles que la création d'une commission d'agrément et, dans un avenir proche, l'exercice du contrôle des professionnels par un collège disciplinaire garantissant la préservation de l'éthique de la profession (qui n'est pas encore d'application actuellement).

2. Inconvénients de l'AR du 27 février 2019 relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste

L'AR du 27 février 2019 introduit une nouvelle profession, orthoptiste-optométriste, totalement inconnue au niveau mondial. Cette profession hybride reçoit toutefois la même description, la même finalité légale pour les deux disciplines qui ne sont plus reconnues comme étant différentes en tant que telles. Il importe de rappeler que cette nouvelle profession n'existe réellement nulle part en tant que telle dans le monde.

Les membres de la commission et les personnes extérieures consultées étaient d'avis que les deux professions ont une finalité différente, mais présentent assurément des similitudes. Il aurait toutefois été préférable d'utiliser un « et » au lieu du trait d'union (orthoptiste « et » optométriste).

L'orthoptie détermine les divergences pathologiques en termes de motilité et réfraction oculaires et travaille dès lors sous prescription ophtalmologique.

Optometrie betreft het aanpassen van de refractieafwijkingen voor het normale oog met bril of contactlenzen. Optometristen werken onder oftalmologisch toezicht voor de correctie van medische refractieaandoeningen. Als zelfstandigen beperken zij zich tot het corrigeren van normale ogen en verwijzen zij de personen met pathologische aandoeningen naar de oftalmoloog.

3. Mogelijke gevaren van het KB van 27 februari 2019 betreffende het beroep van orthoptist-optometrist voor de volksgezondheid

Het gebruik van de samengestelde term orthoptie-optometrie is voor de populatie zeer verwarrend. Met het huidige KB krijgt de patiënt de bevestiging dat hij kan vertrouwen op een competente en veilige omgeving waar zowel de optometrie als de orthoptie wordt bedreven door dezelfde persoon en met kennis van zaken.

Nochtans gaven de door de commissie geraadpleegde optometristen zelf aan niet competent te zijn voor het deel "orthoptie". Zij stelden dat het curriculum momenteel wordt herzien om volledig te beantwoorden aan het KB. De reeds gediplomeerde optometristen (bachelor of grauaat) dienen volgens de overgangsmatregelen van het KB het deel orthoptie niet in te halen. Volgens hen zal deze groep optometristen dat specifieke deeltje van de orthoptie niet beoefenen. Hierop werd de vraag gesteld aan de optometristen of zij het veilig vinden voor de bevolking dat handelingen als dusdanig mogen uitgevoerd worden zonder voorafgaande opleiding. Hun antwoord luidde dat zij overtuigd zijn dat de optometristen niet op het terrein van de orthoptie zullen gaan.

Het is te verwachten dat er ongeveer 500 optometristen een visum zullen aanvragen. Dit betekent dat een heel groot deel van de optometristen een titel mag dragen waarvoor ze helemaal geen opleiding hebben gehad. De meeste optometristen zijn jong afgestudeerd gezien de opleiding in België slechts een aantal jaren geleden werd opgestart. De huidige regelgeving laat bijgevolg toe dat het beroep van orthoptist wordt uitgevoerd door een 500-tal personen zonder voorafgaande opleiding en zelfs zonder dat hiervoor getracht wordt een inhaalprogramma te organiseren.

Het gebruik van het diminutief "deeltje van de orthoptie" is zeer betreurenswaardig en doet de vraag rijzen of de opleiding orthoptie en optometrie wel kan gedoceerd worden binnen de huidige 180 studiepunten zoals het KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019, dit voorstelt.

L'optométrie est l'adaptation des divergences de réfraction pour l'œil normal au moyen de lunettes ou de lentilles. Les optométristes travaillent sous surveillance ophtalmologique pour la correction de maladies réfractaires médicales. En tant qu'indépendants, ils se limitent à la correction d'yeux normaux et renvoient vers l'ophtalmologiste les personnes atteintes d'affections pathologiques.

3. Dangers potentiels de l'AR du 27 février 2019 relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste pour la santé publique

L'utilisation du terme composé orthoptie-optométrie est très déroutante pour la population. L'actuel AR est la confirmation, pour le patient, qu'il peut compter sur un environnement compétent et sûr, dans lequel tant l'optométrie que l'orthoptie sont pratiquées par la même personne en connaissance de cause.

Les optométristes consultés par la commission ont toutefois indiqué eux-mêmes ne pas être compétents pour le volet « orthoptie ». Ils ont déclaré que le curriculum est actuellement en cours de révision pour satisfaire entièrement à l'AR. Les optométristes (bacheliers ou gradués) déjà diplômés ne doivent pas, selon les règles transitoires de l'AR, rattraper le volet orthoptie. Selon eux, ce groupe d'optométristes n'exercera pas ce volet spécifique de l'orthoptie. Il a alors été demandé aux optométristes s'ils estiment qu'il est sûr, pour la population, que des actes tels que ceux-là puissent être posés sans formation préalable. Ils ont répondu être convaincus que les optométristes n'empêcheraient pas sur le terrain de l'orthoptie.

On s'attend à ce qu'environ 500 optométristes demandent un visa. Autrement dit, une très grande partie des optométristes pourront porter un titre pour lequel ils n'ont reçu aucune formation. La plupart des optométristes sont de jeunes diplômés étant donné que la formation a débuté en Belgique voici quelques années seulement. La réglementation actuelle autorise par conséquent que la profession d'orthoptiste soit exercée par quelque 500 personnes sans formation préalable et même sans qu'on s'efforce d'organiser un programme de rattrapage à ce sujet.

L'utilisation du diminutif « volet de l'orthoptie » est particulièrement regrettable et soulève la question de savoir si la formation en orthoptie et optométrie peut réellement être enseignée dans les 180 crédits actuels comme le prévoit l'AR du 27 février 2019, modifié par AR du 12 juin 2019.

Het antwoord is overduidelijk “neen” en zeker niet indien men rekening houdt met de verwachtingen van de oogarts voor het profiel van orthoptist. Het advies van de Technische Commissie voor de paramedische beroepen (TCPB) van 2016/01, beschrijft de opleiding tot orthoptist met theoretische competenties en een praktische stage van 600 uren. De praktijk kan enkel doorlopen worden samen met de oogarts. Deze praktijken zijn niet meer noodzakelijk in het KB van 27 februari 2019.

4. De orthoptist-optometrist als hulp voor de oogarts om de wachttijden bij de oogarts in te perken

De insteek van het KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019, is de oogarts hulp te bieden bij het uitoefenen van zijn beroep zodat de oogarts meer tijd en aandacht kan besteden aan het behandelen van de pathologie van het oog in al zijn deelgebieden (twaalfal subspecialiteiten). Het huidige KB betekent heel weinig hulp voor de oogarts omwille van de volgende redenen:

- De optometrist, zoals nu erkend als paramedicus, krijgt een wettelijk kader voor activiteiten die al gedaan worden in de commerciële sector. De scholen passen hun opleiding aan door een klein deeltje orthoptie aan toe te voegen en aldus te beantwoorden aan het huidige KB.
- De orthoptist daarentegen, vermindert van niveau en krijgt meer een opleiding in optometrie met een zeer beperkt niveau orthoptie. De oogartsen die zich subspecialiseren in oculaire motoriek, neuro-oftalmologie en strabismus zullen vanaf heden de paramedische medewerkers orthoptist-optometrist verder moeten opleiden omwille van het te laag niveau orthoptie dat het KB van 27 februari 2019 beoogt.

5. Werkgelegenheid voor personen met het diploma van orthoptist-optometrist

Drie belangrijke pijlers zijn te beschouwen:

- a. De orthoptist-optometrist, die voornamelijk een optometrie-gerichte opleiding genoot, zal samenwerken met de opticien in een commerciële omgeving en zal zich bewegen binnen de beperkingen van het KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019, door voornamelijk brillen aan te passen, te slijpen en te verkopen. De orthoptist-optometrist zal vanaf nu spreken

La réponse est clairement « non » et certainement pas si l'on tient compte des attentes de l'ophtalmologiste concernant le profil de l'orthoptiste. L'avis de la Commission technique des professions paramédicales (CTPP) de 2016/01, décrit la formation d'orthoptiste avec des compétences techniques et un stage pratique de 600 heures. La pratique ne peut être acquise qu'en assistant l'ophtalmologiste. Ces heures de pratique ne sont plus nécessaires dans l'AR du 27 février 2019.

4. L'orthoptiste-optométriste en qualité d'auxiliaire de l'ophtalmologiste afin de raccourcir les délais d'attente chez ce dernier

L'approche de l'AR du 27 février 2019, modifié par AR du 12 juin 2019, est d'apporter une aide à l'ophtalmologiste dans l'exercice de sa profession afin que ce dernier puisse consacrer plus de temps et d'attention au traitement de la pathologie oculaire dans toutes ses branches (douze sous-spécialités). L'AR actuel signifie une aide très réduite pour l'ophtalmologiste pour les raisons suivantes :

L'optométriste, tel que reconnu actuellement comme paramédical, reçoit un cadre légal pour des activités déjà réalisées dans le secteur commercial. Les écoles adaptent leur formation en ajoutant un petit volet d'orthoptie, ce qui leur permet de satisfaire l'actuel AR.

L'orthoptiste, par contre, descend de niveau et reçoit davantage une formation en optométrie avec un niveau très limité d'orthoptie. Les ophtalmologistes qui se sous-spécialisent en motricité oculaire, neuro-ophtalmologie et strabisme devront désormais poursuivre la formation des collaborateurs paramédicaux orthoptistes-optométristes en raison du trop faible niveau d'orthoptie visé par l'AR du 27 février 2019.

5. Emploi pour les personnes possédant le diplôme d'orthoptiste-optométriste

Il faut prendre en considération trois piliers importants :

- a. L'orthoptiste-optométriste, qui essentiellement suivi une formation axée sur l'optométrie, collaborera avec l'opticien dans un environnement commercial et évoluera dans les limites de l'AR 27 février 2019, modifié par AR du 12 juin 2019, en adaptant, meulant et vendant essentiellement des lunettes. Désormais, l'orthoptiste-optométriste

over de patiënt in plaats van over de cliënt. De orthoptist-optometrist kan eventueel het deel orthoptie uitoefenen. Er zijn geen beperkingen in het uitvoeren van technische onderzoeken zoals uitgevoerd door de orthoptist-optometrist voor zover deze onderzoeken tot doel hebben het normale oog van het pathologische oog te onderscheiden. De orthoptist-optometrist mag geen diagnose stellen. De patiënt moet doorverwezen worden naar de oogarts indien de orthoptist-optometrist pathologie vermoedt. Dit profiel heeft zeker het grootste aandeel, ongeveer een 500-tal dus ongeveer de helft van het aantal oogartsen actief in België.

- b. De orthoptist-optometrist in samenwerking met een oogarts in een groepspraktijk of een ziekenhuis. De orthoptist-optometrist krijgt bijkomende scholing in dienstverband en wordt ingezet om de technische onderzoeken uit te voeren volgens protocol. Deze orthoptist-optometrist kan vervolgens eventueel, na een aantal jaren praktijk, naar het commerciële milieu overstappen indien gewenst. Dit profiel treedt in competitie met de huidige oogheelkundige verpleegkundigen die bovendien kunnen meewerken aan klinische studies, voornamelijk belangrijk in algemene en universitaire centra.
- c. De orthoptist-optometrist met voornamelijk interesse in het orthoptisch gebied zal terecht komen in een oogartsenpraktijk georiënteerd naar strabisme, motoriek, neuro-oftalmologie. Hij zal een bijkomende opleiding moeten krijgen van de oogarts waarmee hij samenwerkt. De huidige opleiding tot orthoptist-optometrist is onvoldoende om onmiddellijk inzetbaar te zijn in dergelijke oogheelkundige praktijken.

6. Aanbevelingen voor de aanpassing van het KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019, betreffende het beroep van orthoptist-optometrist

Tijdens de verschillende overlegmomenten in de aanloop naar dit advies werd duidelijk dat geen enkele geleding echt gelukkig is met het huidige KB van 27 februari 2019, gewijzigd bij KB van 12 juni 2019.

parlera de son patient plutôt que de son client. L'orthoptiste-optométriste peut éventuellement exercer le volet orthoptie. Il n'existe pas de restrictions à la réalisation d'examens techniques tels qu'ils sont réalisés par l'orthoptiste-optométriste pour autant que ces examens aient pour but de distinguer l'œil normal de l'œil pathologique. L'orthoptiste-optométriste ne peut pas poser de diagnostic. Le patient doit être renvoyé vers l'ophtalmologiste si l'orthoptiste-optométriste suspecte une pathologie. Ce profil représente assurément la majorité, environ 500 personnes, soit environ la moitié du nombre d'ophtalmologistes actifs en Belgique.

- b. L'orthoptiste-optométriste qui collabore avec un ophtalmologiste au sein d'un cabinet de groupe ou dans un hôpital. L'orthoptiste-optométriste reçoit une formation supplémentaire dans le cadre d'un contrat de travail et est employé pour réaliser les examens techniques dans le respect du protocole. Ensuite, cet orthoptiste-optométriste peut éventuellement, après un certain nombre d'années de pratique, passer dans le milieu commercial s'il le souhaite. Ce profil est en concurrence avec les actuels infirmiers en ophtalmologie qui peuvent en outre participer à des études cliniques, surtout importantes dans des centres généraux et universitaires.
- c. L'orthoptiste-optométriste principalement intéressé par l'orthoptie se retrouvera dans un cabinet d'ophtalmologie orienté vers le strabisme, la motricité, la neuro-ophtalmologie. Il devra recevoir une formation supplémentaire de l'ophtalmologiste avec lequel il collabore. La formation actuelle d'orthoptiste-optométriste est insuffisante et ne permet pas une employabilité immédiate dans de tels cabinets d'ophtalmologie.

6. Recommandations concernant l'adaptation de l'AR du 27 février 2019, modifié par AR du 12 juin 2019, relatif à la profession d'orthoptiste-optométriste

Lors des différentes concertations en préambule au présent avis, il est apparu clairement qu'aucune partie n'est réellement satisfaite de l'actuel AR du 27 février 2019, modifié par AR du 12 juin 2019.

De optometristen vermeldden dat zij het deel orthoptie niet wensen in te halen, althans niet ten gronde zoals verwacht wordt van orthoptisten. Zij zijn van mening dat de meeste optometristen geen interesse hebben voor het beroep van orthoptist. De commissieleden zijn het er unaniem over eens dat de bestaande opleiding tot opticien-optometrist de lading van het nieuwe paramedische beroep van orthoptist-optometrist niet dekt. Het huidige KB over het paramedisch beroep van orthoptist-optometrist heeft gebruik gemaakt van het KB orthoptie van 7 juli 2017 om het beroep van optometrist te koppelen (letterlijk, door het gebruik van een koppelteken) aan dat van orthoptist, waardoor beide beroepen worden gelijkgesteld. Beter was geweest een “en” te hebben gebruikt in plaats van een koppelteken.

Op de vraag, of het niet beter zou zijn dit KB in consensus te verwerpen en samen te werken aan een nieuw, meer realistisch KB antwoordden de optometristen negatief. Zij wensen het huidige KB te behouden, met als voornaamste reden de vrees om hun paramedisch statuut te verliezen.

Angst is een slechte raadgever. De evidentie moet onder ogen durven gezien worden en een gestratificeerd voorstel van opleiding moet bespreekbaar kunnen zijn. Naargelang de beoogde finaliteit moet door middel van certificering een erkenning tot optometrist in een commerciële setting, orthoptist voor motiliteitsstoornissen, low vision orthoptist, screening medewerker, ... mogelijk zijn. Vertrekkend vanuit een *truncus communis* met specifieke opleidingscertificatie als orthoptist, low vision specialist, ... moet het mogelijk zijn een meer realistische opleiding aan te bieden zodat de veiligheid van de patiënt gegarandeerd wordt.

De oogartsen wensen hier een constructieve rol in te spelen. Het paramedisch beroep van orthoptist-optometrist heeft tot doel de oogarts te helpen om zijn wachttijden te verminderen. Niemand beter dan de oogarts kan bepalen hoe hij het best en het meest efficiënt hierbij wordt geholpen.

Les optométristes ont indiqué ne pas vouloir rattraper le volet orthoptie, du moins pas sur le fond tel qu'on l'attend de la part des orthoptistes. Ils sont d'avis que la plupart des optométristes n'éprouvent aucun intérêt pour la profession d'orthoptiste. Les membres de la commission estiment unanimement que la formation actuelle d'opticien-optométriste ne couvre pas la charge de la nouvelle profession paramédicale d'orthoptiste-optométriste. L'actuel AR relatif à la profession paramédicale d'orthoptiste-optométriste s'est servi de l'AR orthoptie du 7 juillet 2017 pour associer la profession d'optométriste (au sens propre, en ayant recours au trait d'union) à celle d'orthoptiste, en assimilant ainsi les deux professions. Il aurait été préférable d'utiliser un « et » au lieu du trait d'union.

À la question de savoir s'il ne serait pas souhaitable de rejeter cet AR de manière consensuelle et d'œuvrer conjointement à l'élaboration d'un nouvel AR plus réaliste, les optométristes ont répondu par la négative. Ils souhaitent conserver l'actuel AR, en invoquant principalement la crainte de perdre leur statut paramédical.

La peur est mauvaise conseillère. Il faut oser se rendre à l'évidence et il doit pouvoir être possible de discuter d'une proposition stratifiée de formation. En fonction de la finalité envisagée, il doit être possible d'obtenir, par le biais d'une certification, un agrément d'optométriste dans un environnement commercial, d'orthoptiste pour troubles de la mobilité, d'orthoptiste low vision, de collaborateur screening... En partant d'un tronc commun avec une certification de formation spécifique en tant qu'orthoptiste, spécialiste low vision... il doit être possible de proposer une formation plus réaliste afin de garantir la sécurité du patient.

Les ophtalmologistes souhaitent jouer un rôle constructif en la matière. La profession paramédicale d'orthoptiste-optométriste a pour but d'aider l'ophtalmologiste à raccourcir ses délais d'attente. L'ophtalmologiste est la personne la mieux placée pour déterminer la manière la plus efficace et la meilleure d'obtenir de l'aide.